

E. A. Poe - Jáma a Kyvadlo

Část A

Téma

- Vyhrocená situace vede k tomu, že lidská psychika je na pokraji sil
- Co je vše člověk schopný udělat pro to, aby přežil

Další dílčí motivy

- Praktiky jiných lidí, které používají proti ostatním, síla a moc skupiny lidí proti jiným (ikvizice proti vězňům)

Hl. a vedl. postavy

- Bezejmená hlavní postava - odstouzen k trestu smrti
- Soudci
- Francouzský důstojník

Časoprostor

- Toledo, Španělsko
- Doba přelomu středověku/novověku, není určeno století

Děj

- V soudní síni je bezejmenný člověk a očekává svůj rozsudek, je vynesena ortel - trest smrti za , omdlí
- Objeví se v tmavé cele, objevuje ji - obchází ji, zakopne, hlava skončí nad jámou, hází do ní věci, aby zjistil, jak je hluboká
- Usne, vzbudí se a je připoután k dřevěné lavici s jídlem na dosah, nad ním je kyvadlo, které postupně zrychluje, trvá to několik dní
- Probouzí se, usíná, omdlívá, přijímá jemu přinesené jídlo, které způsobuje žízeň
- Když se opět probudí, kyvadlo mu skoro prořezává oděv, pytel, co má na sobě, napadne ho ze zoufalství potřít řemeny a provazy jídlem, aby je krysy roztrhly
- Kyvadlo se nato vynese nahoru, dochází mu, že jej pozorují
- Má na výběr buď zemřít skokem do jámy, nebo ohnivými stěnami
- Když je skoro na okraji jámy, slyší cizí hlasy a někdo jej vytahuje nahoru - uvidí francouzského důstojníka, který mu zachránil život - francouzská armáda dobyla Toledo a osvobozuje vězně z věznic

Kompoziční výstavba

- Epika, (horrorová) povídka, lit. forma výrazová - próza
- Lit. forma z pohledu vypravěče - ich forma, jen když se líčí o něm v nevědomí er forma

Kompozice

- Není přímá řeč
- Dobře vyjádřené pocity před smrtí, detailní popisy míst - cely, kobky
- Spisovné výrazy, může se objevit z našeho pohledu archaismy (kutna - otrhaný oděv vězňů, mnichů; chřípí se mu nos, vjemy; drkotal zubama)
- Poe se snaží udržovat čtenáře v napětí, ve strachu

Část B - kontext autorovy tvorby

Edgar Allan Poe

- 1. půlka 19. století
- Básník a prozaik
- Nepatří k Romantismu
- Američan, v té době zde neexistuje žádný lit. směr
- Píše pouze povídky, zakladatel hororové literatury - lit. napsaná tak, aby vyvolala ve čtenáři hrůzu, strach
- Nepíše o ničem nadpřirozeném; vždy vyjde, že je zlem člověk
- Poe - po rodičích, Allan - po adoptivních rodičích
- V adoptivní rodině nalezne životní lásku - nevlastní sestřenici Eleanora, její smrt je inspirace pro báseň Havran
- Po její smrti propadne alkoholu a drogám, umírá ve středním věku
- Báseň vede Francouze k vytvoření symbolismu

Další známá díla

- básně Havran, Černý Kocour

Doba vzniku díla

- 1. půlka 19. století
- Není součástí romantismu

Další autoři

- Romantismus
  - Francie

- Victor Hugo
- Dumas
- Anglie
  - Walter Scott
  - Byron
  - Jane Austen
- Rusko
  - Puškin
- Česko
  - Karel Hynek Mácha - Máj
  - Karel Jaromír Erben - Kytice
- Německo
  - Bratři Grimmové